

РЕЦЕНЗИЯ

НА ПРЕДСТАВЕНИЯ ТРУД
СТРИЙТ АРТ. ФОРМАЛНИ
И КОНЦЕПТУАЛНИ ВРЪЗКИ С ПЛАКАТА
И ВИЗУАЛНАТА КОМУНИКАЦИЯ
ОТ ПЛАМЕНА ДОНЧЕВА
ЗА ПРИСЪЖДАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА
И НАУЧНА СТЕПЕН ДОКТОР
ШИФЪР 8.2. ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

РЕЦЕНЗЕНТ

ПРОФ. Д-Р НИКОЛАЙ МЛАДНОВ

КАТЕДРА ПЛАКАТ И ВИЗУАЛНА КОМУНИКАЦИЯ, НХА, СОФИЯ

Познавам прецизната работа на Пламена Дончева още от първите ѝ години, като студентка в специалността. Макар да не съм ѝ бил пряк преподавател, с нея често сме работили по проекти, изложби, както и при активното ѝ съдействие, като преподаващ докторант. Тя винаги е била изключително точна, разбираща и коректно справяща се със задачите и възникналите ситуации. Напълно наясно бях, че и тук при подготовката и разработването на докторската си теза, се е справила на ниво и в срок, и ни представя убедително всичко събрано, описано и анализирано от нея през тригодишния период на обучение и научна работа.

В голяма степен, мога да кажа, че още преди вътрешната защита, до някъде познавах и съдържанието на дисертацията,

тъй като постепенно и отчасти съм се запознавал с разработките ѝ през годините. Като докторант в катедрата, Дончева участваше в различни издания, конференции и акции на специалността, чрез статии и доклади свързани с докторската ѝ теза.

Дисертационния труд „Стрийт арт. Формални и концептуални връзки с плаката и визуалната комуникация“, който днес в завършен вид ни представя, е добре структуриран, обемист и съдържа следните части: Увод, три глави (Формални връзки между стрийт арт и плаката и визуалната комуникация; Концептуални връзки между стрийт арт и плаката; Социалният коментар в изкуството на улицата), заключение, приноси и приложения с библиография и илюстративен материал. Общия обем на дисертацията е 205 страници с 406 изображения в приложението. Авторефератът има премерен обем и съответства на основните положения и приносите в научния труд.

Като начало, във време на преливане на жанровете, е важно да се отбележи значимостта на поставената теза за взаимовръзките между две различни направления на изобразителното изкуство, които са възникнали в различни моменти, но са и сравнително млади в исторически план. Стрийт арта все още е слабо изследван, но същото може да се каже и за плаката, особено този от XXI век, с неговите проблеми и нови търсения. Влиянието на синтезирания му изобразителен език върху съвременното изкуство, също е negliжирано и непризнато, още по-малко изследвано и теоритизирано. Напълно осъзната цел на този труд е да се превърне в четиво, върху което може да се стъпи. Дончева е била затруднена в намирането на достатъчно писмени материали свързана със стрийт арта, а дори и със съвременния

плакат. Изобщо с плакатите и графитите в нашия век – и именно за това, работата ѝ има още по-съществена стойност.

Ясно са поставени и задачите в това изследване. На първо място е проследяванията в проявите на визуалната комуникация под формата на плакат и на графити в обществената среда и на улицата. Разглеждане на значението на политическия, призивен плакат от първата половина на XX век и установяването на универсалните изразни средства за протестния език на улицата. Поставя си задачата да опише формалните и концептуални преливания в плаката и стрийт арта. Разглежда изобразителните форми на стрийт арта и използването им, като например експресивното и непринуденото в съвременния плакат, както и приложението на основните плакатни принципи в графитите, като ясни и чист, без излишни елементи, образ. От друга страна в съдържателен план – използването на плакатния виц, на плакатното мислене и идеи изобщо в изграждането на графити композиции и бунтарските им послания. Заедно с това и доказването, че подобно мислене възпитано веднъж или подсъзнателно придобито от околната съвременна среда е много гъвкаво и приложимо в различни области. Същевременно в допира със стрийт арта – плаката придобива нова свежест и желание да възобнови връзката с улицата излизайки от изложбените пространства – да отиде там където е източника на вдъхновение и в двата жарна и към който източник, те имат обратно силата да влияят.

Наред с показаните и сравнени по формален или идеен признак, множество примери в едното и другото направление, както и онези, които могат да се причислят и към двете, Дончева ни представя и много от авторите им. Поне най-известните от известните, защото много произведения и прояви са анонимни, когато говорим за уличното изкуство. Представя ги, като се

опитва отново да систематизира тези, които работят в областта на стрийт арта, както и проявяващите се успоредно в двете художествени направления.

Безспорна е социалната роля на уличното изкуство, тя е нейната същност, дори когато това става индиректно чрез изобразяването на субекти от областта на музиката, културата, обществената и религиозна дейност, които от своя страна имат подобни послания. Дончева отделя внимание в цяла глава на тези процеси тръгнали и изведени на улицата чрез плаката, който прокарва път и дава възможност на стрийт арта да се появи някак естествено на това място, където се воюва в съвременното ни общество. Цел на уличното изкуство е противопоставянето и изобличаването на корпоративната реклама, социалната и полова несправедливост, войните и нечистите бизнесинтереси, тоталитаризма, диктата и полицейското насилие, превъоръжаването, глада и опазването на природата. Ето например относно рекламата, Пламена Дончева пише: „Така по ирония на съдбата плаката се завръща, за да се изправи срещу своя ликвидатор – масовата печатна реклама.“ С това тя ни подсказва, че вярва в развитието на изкуствата, а не в тяхната консервация и упадък – плаката не само е проправил пътя на уличното изкуство, той се е преродил в него и си отмъщава. Неговите прераждания ще са под различна форма и заедно със стрийт арта ще продължат да се променят и развиват, стъпвайки върху плакатната идея и подход. И както още пише накрая Дончева: „Интернет и социалните мрежи позволяват на плакатния виц да излезе от уличните пространства и да се пренесе в дигиталните. Появяват се нови феномени, като дигиталния плакат и дигиталния стрийт арт, които са създадени изцяло за интернет пространството без да бъдат реализирани в материал.“ Няма да се спирам специално на заключението, тъй като всичко най-важно споменах. Искам само

да отбележа още, че илюстративния материал е също предпоставка за цялостно и добро представяне с голямото си разнообразие и адекватна връзка с текста. Множество са примерите за сходни идеи и посоки изпълнени с различни подходи. Вярвам, че постигнатото с този труд ще е от полза и ще се радва на интерес не само от нашите студенти. Поздравявам най-искрено Пламена Дончева, както и нейния добре справил се научен ръководител проф. Янков.

В заключение – смятам, че представения от кандидатката труд е съобразен с изискванията за подробно и задълбочено изследване.

Днес ние държим в ръцете си научен текст, на който са били поставени много ясни задачи. Авторът е подходил прагматично, в услуга на изкуството, без да търси постигането на съмнителни или формални резултати. Информацията е сбита, екстракт от нещо много обширно, като Дончева е заложила преди всичко на анализа и сравненията между плаката и уличното изкуство, чрез които бавно и методично доказва заложените в началото цели. А от там логично, сами се проявяват и приносните качества на научната разработка.

Дисертацията има безспорни приноси, както като събирателство и сравнение, така и като систематизиране на основни изобразителни форми на стрийт арта, които имат връзка с плаката. Влиянието на уличното изкуство върху плаката със своите естетически нововъведения. Категоричното доказване на връзката между жанровете и определянето им, като съвременна визуална комуникация. Доказване на универсалността и гъвкавостта на плакатната идея и приноса ѝ за развитието и легитимирането на уличното изкуство.

Нужно и да се отбележи, че Дончева освен теоретичните си натрупвания ни подсказва и за практическия си опит. Тя е преди всичко художник, който познава отлично съвременното графично изкуство и дизайн. Примерите, които използва за своите цели, са извлечени от огромни обеми визуална информация, така че всеки съвременен художник или теоретик интересуващ се от стрийт арт, ще бъде безкрайно улеснен и благодарен.

След казаното до тук, категорично бих препоръчал на уважаемото научно жури, да присъди образователната и научна степен „доктор“ на кандидатката Пламена Антонова Дончева.

26.03.2017

проф. д-р Н. Младенов